

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح شناسایی و حمایت از مصدومان شیمیایی»

مقدمه

طرح شناسایی مصدومین شیمیایی در مناطق بمباران شده با هدف قانونمند کردن فرآیند شناسایی و رسیدگی به مصدومین شیمیایی ناشی از بمباران‌های شیمیایی عراق در دوران دفاع مقدس ارائه شده است. بلا تکلیفی برخی از مصدومانی که با گذشت نزدیک به ۲۰ سال از پایان جنگ تحمیلی، همچنان وضعیتشان در پرده‌ای از ابهام قرار دارد، ارائه طرح مذکور را ضرورت بخشیده است. در این راستا طرح یاد شده بر آن است تا بخشی از مشکلات مصدومان یاد شده را مرتفع کند. لازم به یادآوری است که درحال حاضر بیش از ۵۰ هزار مصدوم شیمیایی در کشور وجود دارد که از این تعداد ۱۴ هزار نفر در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ شناسایی شده‌اند. این درحالی است که هنوز تعدادی از جانبازان شیمیایی برای تشکیل پرونده مراجعه نکرده‌اند.^۱

سابقه قانونی موضوع

بند «ر» ماده (۴) قانون اصلاح قانون اساسنامه بنیاد شهید انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۷۷، تأمین بهداشت و درمان، مسکن، بیمه عمر، حوادث و بازنشستگی و نیازهای معیشتی جانبازان را با حفظ عزت، کرامت، شأن و جایگاه آنان، برعهده بنیاد شهید و امور ایثارگران گذاشته شده است. در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۸ کل کشور نیز به‌طور مشخص تکالیفی به‌شرح زیر درباره مصدومان شیمیایی برعهده دستگاه‌های اجرایی گذاشته شده است:

- بر مبنای بند «ک» تبصره «۱۴» قانون بودجه سال ۱۳۸۵ دولت موظف شد با استفاده از امکانات وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و رفاه و تأمین اجتماعی کلیه افرادی که با تأیید یگان‌های اعزام‌کننده در معرض عوامل شیمیایی جنگی بوده‌اند و به‌دلیل خفیف بودن یا شناسایی نشدن ضایعات تحت پوشش بنیاد شهید و ایثارگران قرار نگرفته‌اند را تحت پوشش مناسب قرار دهد.

- بر مبنای بند «ف» تبصره «۱۴» قانون بودجه ۱۳۸۶ نیز بیمارستان‌ها و سایر مراکز درمانی تحت پوشش وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و رفاه و تأمین اجتماعی موظف شدند کلیه افرادی که با تأیید یگان‌های اعزام‌کننده در معرض عوامل شیمیایی جنگی بوده‌اند و به‌دلیل خفیف بودن یا شناسایی نشدن ضایعات تحت پوشش بنیاد شهید و ایثارگران قرار نگرفته‌اند را به‌صورت رایگان تحت پوشش مناسب قرار دهند.

- در بند «۳۰» ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۸۷ بنیاد شهید و امور ایثارگران موظف شد به مصدومین شیمیایی و اعصاب و روان ناشی از جنگ تحمیلی فاقد «درصد» و فاقد «صورت سانه» و جانبازان و آزادگان غیرشاغل خدمات درمانی ارائه نماید. برای استفاده از این خدمات حضور در جبهه کافی است.

- بند «۴۵» قانون بودجه سال ۱۳۸۸ نیز بند «۳۰» قانون بودجه سال ۱۳۸۷ را تنفیذ کرده است.

همان‌طور که ملاحظه شد براساس قوانین یاد شده دولت مکلف است که مصدومین شیمیایی را تحت پوشش قرار دهد. در

این راستا بنیاد شهید و امور ایثارگران با راه‌اندازی «مرکز رسیدگی به مصدومین شیمیایی» که وظیفه آن تدوین سیاست‌های کلان در مورد نحوه شناسایی، تشخیص، درمان و چگونگی رسیدگی به مصدومان شیمیایی کشور است، اقدام به شناسایی و تحت پوشش قرار دادن افراد آسیب‌دیده کرده است. فرآیند شناسایی به‌صورت فراخوان دعوتی است که این مرکز هر سال یکبار از افراد مدعی مصدومیت به‌عمل می‌آورد. براساس این افرادی که مدعی آسیب‌دیدگی شیمیایی هستند، خود به این مرکز مراجعه کرده و در صورت داشتن مستندات در کمیسیون پزشکی معاینه می‌شوند.

۱. اظهار نظر معاون بهداشت و درمان بنیاد شهید و امور ایثارگران در نشست خبری مورخ ۱۳۸۶/۴/۳، به نقل از خبرگزاری فارس.

ارزیابی طرح

با توجه به متن مصوب کمیسیون اجتماعی نکات ذیل درخصوص این طرح قابل ذکر است:

۱. براساس رویه موجود، بنیاد شهید و امور ایثارگران هر سال یکبار از طریق فراخوان اقدام به شناسایی مصدومان شیمیایی می‌کند. مفاد ماده (۱) طرح پیشنهادی از این نظر که زمان رسیدگی را به هر نه ماه یک بار افزایش داده و ازسوی دیگر امکان بررسی ادعاهای کسانی را که مستندات بالینی ندارند با تشخیص و معرفی ستاد (موضوع تبصره «۲»)، امکانپذیر ساخته مثبت ارزیابی می‌شود.
۲. بر مبنای تبصره «۱» ماده (۱) این طرح، بنیاد و ستاد کل نیروهای مسلح موظف شده‌اند دستورالعمل پزشکی تعیین حداقل معیارها و شاخص‌های تشخیص صدمات شیمیایی در بخش‌های ریه، پوست و چشم را ظرف سه ماه تهیه و به کمیسیون پزشکی خود ابلاغ نمایند. این مورد می‌تواند بخشی از خلأ ناشی از نبود ضوابط و معیارهای تشخیص برای کمیسیون‌های پزشکی را (که منجر به عدم پذیرش برخی مصدومان می‌شود) برطرف کند.
۳. براساس ضوابط موجود صرفاً کسانی که دارای تأییدیه اعزام به جبهه یا مستنداتی دال بر حضور در منطقه عملیاتی باشند، ادعایشان مبنی بر مصدومیت شیمیایی، در کمیسیون تشخیص مصدومیت رسیدگی می‌شود. طرح پیشنهادی این نقیصه را برطرف کرده و مطابق تبصره «۲» ماده (۱) ستادی متشکل از نمایندگان فرمانداری، سپاه پاسداران، بنیاد شهید و امور ایثارگران، شورای اسلامی شهر و انجمن دفاع از مصدومان را برای بررسی ادعاهای افراد فاقد مدارک و مستندات یاد شده تشکیل می‌شود. (البته در ترکیب این ستاد از نیروهای مسلح فقط سپاه پاسداران حضور دارد و از ارتش جمهوری اسلامی و نیروی انتظامی نام برده نشده است).
۴. بر مبنای ماده (۲)، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف شده علاوه بر سطح‌بندی خدمات پزشکی مصوب، تخصص‌های مورد نیاز مصدومان شیمیایی را نیز فراهم و امکانات بهداشتی، درمانی، توانبخشی، پیشگیری و آموزشی مورد نیاز را به‌صورت رایگان تأمین نماید. این ماده با وجود نظام سطح‌بندی چندان موضوعیت ندارد. ازسوی دیگر اما تکلیف به وزارت بهداشت برای احداث واحدهای جدید و قید ارائه خدمات «رایگان» برای ارائه این خدمات موجب افزایش هزینه‌های عمومی می‌شود و مغایر با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی است.
۵. پایش سالیانه سلامت جانبازان شیمیایی با اولویت جانبازان بالای ۵۰ سال یا دارای مصدومیت (۳۰) درصد به بالا و تهیه و واگذاری بسته‌های بهداشتی حاوی اطلاعات پزشکی و وسایل کمک پزشکی نیز از دیگر مواد حمایتی این طرح است که به‌لحاظ داشتن بار مالی مغایر اصل هفتادوپنجم قانون اساسی است.
۶. بر مبنای تبصره ماده «۳» بنیاد موظف شده است «رزمندگانی را که دچار بیماری و صدمات ریوی می‌باشند و جانبازیشان احراز نمی‌شود»، با معرفی یگان مربوطه «تحت حمایت بهداشتی و درمانی قرار دهد». به نظر می‌رسد مصداق‌های «رزمندگان» یاد شده و نیز «حمایت‌های بهداشتی و درمانی مورد نظر» باید به‌صورت دقیق‌تر تعریف شود و یا آنکه به تهیه و تصویب آیین‌نامه اجرایی واگذار شود.
۷. معرفی شهر سردشت به‌عنوان شهر آسیب‌دیده از حملات شیمیایی و ثبت آن در فهرست آثار جنگ تحمیلی و آثار ملی نیز جزو نکات مثبت این طرح است.
۸. به‌منظور نظارت بر حسن اجرای این قانون، کمیسیونی تشکیل و مقرر شده که هر شش ماه یکبار گزارش اقدامات مربوطه را به کمیسیون اجتماعی مجلس ارائه دهد. به نظر می‌رسد باید محل تشکیل و استقرار دبیرخانه کمیسیون نیز مشخص شود.

پیشنهادها

- ضمن تأکید بر اهمیت تصویب طرح به‌منظور برطرف شدن مشکلات آسیب‌دیدگان و مصدومان شیمیایی، پیشنهادهای زیر در جهت رفع برخی نواقص و ایرادهای این طرح ارائه می‌گردد:
۱. برطبق پیشنهاد چاپی کمیسیون بهداشت و درمان در ترکیب ستاد تبصره «۲» ماده (۱) سپاه پاسداران حذف و ستاد مشترک اضافه شود.
  ۲. ماده (۲) حذف شود.